

WAAR HET OM GAAT

Bij promoties lopen hoogleraren in cortège door de binnenstad van Franeker, van de Botniastins naar de Martinikerk. FOTO: JOACHIM DE RUIJTER

Alle Friese profs verzameleuhhh!

Het academisch jaar is afgetrapt, studenten zijn weer uit de startblokken. Ook in Franeker zijn de academiebanken afgestoft voor een nieuw jaar met publiekscolleges. Novum: redes krijgen een 'universitair kleurtje' door Friese profs om utens, het nieuwe Franeker College van Hoogleraren.

Ze zullen in vol ornaat in cortège door Franeker schrijden komende woensdag. Vrijwilligers van de Academie van Franeker trekken twee aan twee met Friese professoren in processie naar de Martinikerk voor de aftrap van het academische jaar.

Prof. dr. ir. Jacob Fokkema en prof. dr. Douwe D. Breimer stappen in hun toga ook mee in de stoet en zullen met trots een door hen geïntroduceerd novum presenteren: het Franeker College van Hoogleraren. De oude wetenschapsrotten zijn van Friese komaf en wisten 23 collega's met eveneens Friese wortels te porren om zitting te nemen in het college dat de Academie naar universitair niveau moet stuwen.

Het was in 2018 dat Franeker de oude universiteit op eigentijdse wijze wilde laten herrijzen. De stad kreeg dik tweehonderd jaar na het verdwijnen van wetenschappelijk onderwijs weer een educatief en wetenschappelijk centrum in de Botniastins: de Academie van Franeker. De organisatie stichting probeert sindsdien het academisch denken van de Universiteit van Franeker (1585-1811) nieuw leven in te blazen door een plaats te bieden aan wetenschappelijke informatie-uitwisseling voor een breed publiek.

De Academie drijft op een leger aan vrijwilligers dat vol enthousiasme een interessant lezingenprogramma aanbiedt. Met gepassioneerde sprekers die over hun vakgebied of professie vertellen. „Er mankeert niks aan die lezingen. Het is prachtig dat het zo floreert”, spreekt emeritus hoogleraar Jacob Fokkema vol lof. „Ze spreken veel jongeren aan en het is leuk voor de stad. Dat willen we zeker niet in de weg zetten.”

Hij en zijn collega Douwe Breimer zijn sinds kort lid van de Raad van Advies van de Academie en kwamen vanuit die positie met het voorstel om de colleges op te krikken naar wetenschappelijk niveau. Op zo'n manier dat universitaire kennis toegankelijk wordt voor 'wetensgerige mensen', zoals Fokkema het publiek noemt waarop wordt gemikt. „Zo geven we de academie weer een universitair kleurtje.”

„Want it is net samar in folkshegeskoalle”, vult Breimer aan. „Sa krijt it wat mear kasjet en in oar niveau, passend yn de tradysje fan Frjentsjer.” De huidige Academie wordt gerund door vrijwilligers. „Dat makket it ûnmooglik om sels heechleraren te beneamen”, zegt Breimer. „Mei dit nije kollege bart dat op frijwillige basis.” Het Franeker College van Hoogleraren is een novum in universitair Nederland.

Belangrijk is dat de professoren die aanhaken van Friese afkomst zijn, vinden beide emeriti. Van hen mag immers worden verwacht dat ze affiniteit hebben met de Academie en met het in stand houden van de herinnering aan de vroegere universiteit van Franeker.

Prof. dr. Karen van Oudenhoven van der Zee directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zal bij de opening een betoog houden over de bijzondere positie van *Fryslân*, de provincie waaruit zij zelf afkomstig is. Van Oudenhoven promoveerde ooit in de Martinikerk in Franeker. „Dat sokke minsken graach nei Frjentsjer komme om dat te dwaan, seit wat”, vindt Breimer.

Fokkema vertelt over zijn betrokkenheid bij Franeker. „Ik ben aanhanger van Friesland en de universitaire historie van onze provincie”, zegt de geboren Liwwadder. „Ik voel

WAAR GAAT HET DEZE WEEK OM?

Het studiejaar is weer begonnen, in de oude universiteitsstad Franeker wordt deze week het universitaire jaar afgetrapt.

WAAR ZIJN WE?

In Franeker, de stad waar van 1585 tot 1811 de tweede universiteit van het land was.

WAAROM MOET IK DIT WETEN?

Wie zich op wetenschappelijk niveau wil bekwamen, kan straks weer in Franeker bij de Academie terecht.

WAAR SPEELT DIT NOG MEER?

Een academie gerund door vrijwilligers met een eigen Commissie van Hoogleraren is uniek in Nederland.

mij schatplichtig aan Franeker en wilde wat terugdoen.”

Hij en Breimer stonden eerder al aan de wieg van de wederopstanding van universitair onderwijs in Friesland. Het was vlak na de eeuwwisseling dat op drie universiteiten in het land de hoogste baas eentje was met Friese wortels. Taede Sminia, Douwe Breimer en Jacob Fokkema waren alle drie rector magnificus, de titel van de hoogleraar-directeur van een universiteit en lid van het college van bestuur. Breimer op 's lands oudste universiteit, die van Leiden, Sminia aan de Vrij Universiteit in Amsterdam en Fokkema aan de TU in Delft.

„Wy ha mei ús trijen in bedevaart ûndernommen nei Frjentsjer”, herinnert Breimer zich het moment in 2004. „Wy giene nei de âlde akademyseal.” De ontmoeting vormde de kiem voor de terugkeer van wetenschappelijk onderwijs in de provincie. „Fryske bern keazen faak ûnderwiis ûnder harren niveau”, zegt de emeritus over wat de drie mannen daar in Franeker concludeerden. „In mentaliteit fan: it is hjir moai en dat is goed genôch.”

Na die 'bedevaart' organiseerden Sminia, Breimer en Fokkema een symposium om de fascinatie voor de wetenschap in hun geboorteprovincie aan te wakkeren. Met succes. Het duurde maar even of de heren werden uitgenodigd bij commissaris van de Koningin Ed Nijpels wat uiteindelijk uitliep op de University Campus Fryslân, de Friese faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen waar de provincie miljoenen in stak.

Dat succes van destijds vraagt om een vervolg nu Breimer en Fokkema betrokken zijn bij de Academie. Ze schreven professoren met Friese wortels uit het hele land aan om

zitting te nemen in het Franeker College van Hoogleraren om zo met hun naam en faam het gedachtengoed van de academie te bewaken.

De animo is groot, de ene na de andere prof. dr. zei ja. Jouke de Vries, hoogleraar bestuurskunde haakte aan, net als hoogleraar Humane Genetica Cisca Wijmenga, hoogleraar Moderne Europese Literatuur en Cultuur Thony Visser, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse Jouke van Dijk en Rint Sybesma, professor Chinese Linguistics. „Al dizze minsken wolle har kennis diele en nimme har netwerk fan witterskippers mei nei de Akademy.”

Zij brengen kennis naar Franeker, maar leren zelf ook. Want het vraagt omschakeling van de academici die voornamelijk toehoorders hebben met geofende wetenschappelijke oren. „De taal van de specialisten wordt vaak niet begrepen door burgers”, zegt Fokkema. „Het kost veel meer tijd om uit te leggen in heldere taal wat je bedoelt dan wanneer je voor vakgenoten praat.”

De emeritus geofysicus onderzocht het aan den lijve toen hij een barstensvolle collegezaal in Franeker een keer toesprak over de aardbevingen in Groningen. „Je wordt uitgedaagd om op niveau te praten. Niet in wetenschappelijke notities, maar in de taal in van de mensen.” Fokkema hield dus geen praatje over seismologisch onderzoek, gesteentemechanica of reservoirtechnologie, maar had het over de aarde die een spons is en die op de randen inzakt als je het gas eruit haalt. „Heel verhelderend om zo over je vak te praten.”